

Prirodno okruženje vrtića kao poticaj za razvoj

Nena Martinović, odgajateljica mentorica
Dječji vrtić i jaslice Duga, Umag

Kako pedagoški nepripremljeno – prirodno, vanjsko okruženje vrtića – iskoristiti kao razvojnu dobrobit za dijete.

U interakciji s prirodom djeca zadovoljavaju osnovne potrebe

Umaški područni vrtić 'Cvrčak', smješten je na samoj obali mora. Vanjski prostor je zelena površina na kojoj je igralište sa spravama, klupice i stolovi, prostor za igre vodom, pješčanik, nekoliko stabala voća i gredice s cvijećem. Specifičan položaj vrtića potaknuo me na razmišljanje kako bogato prirodno okruženje iskoristiti kao poticaj za istraživanje. Pokušat ću istaknuti važnost okruženja koje nije 'pedagoški pripremljeno', a koje pruža nebrojene izazove, mogućnosti za učenje i poticaje za cjelokupan razvoj djeteta.

O bilo kojem razvojnom području da je riječ, bitna je vlastita aktivnost djeteta, kako unutar, tako i izvan zidova vrtića. Razni situacijski, a ne samo unaprijed planirani poticaji, mogu pogodovati određenim aktivnostima učenja, gdje je moguće na već stečenim znanjima djece nadograđivati nova.

U humanističkom smislu, prirodno okruženje pruža mogućnost stjecanja iskustva za odgovorno ponašanje, kako prema prirodi i njezinu očuvanju, tako i prema ljudima. Nama, pak, omogućava iskazivanje povjerenja u djecu, u njihove sposobnosti, ali i uvažavanje njihove prirodne potrebe za istraživanjem. U interakciji s prirodom (npr. penjanje na drvo, hodanje po stijenama na plaži i prelaženje s jedne na drugu), djeca zadovoljavaju osnovne potrebe – da budu samostalna, vješta, uspješna i da iskušavaju vlastite granice.

A sigurnost?

Na nama odgajateljima je odgovornost i briga da se djeci ne dogode nezgode i da nisu izložena potencijalnoj opasnosti. U isto vrijeme odgovorni smo i za zadovoljenje dječjih potreba za kretanjem, senzornom

stimulacijom, svježim zrakom. Dva su važna faktora kad govorimo o sigurnosti djece: povjerenje i privrženost. Kad imamo povjerenje u njihove mogućnosti, pružit ćemo im priliku da se okušaju u različitim aktivnostima. Na taj način djeca će stjecati dragocjena iskustva, postajati sve spretnija, vještija pa tako i odgovornija za ono što čine. Dostizanjem postavljenog cilja, djeca grade samopouzdanje, neovisnost i samopoštovanje. Privrženost djeca pokazuju kroz želju da ostanu blizu nas kako bi se osjećala sigurnije. I nama je važno da smo u blizini djece, ali oslobođeni straha da će se nešto dogoditi.

Prirodno okruženje i razvojna područja

Socioemocionalni razvoj

Okruženje na prirodan način potiče međusobno druženje djece. Mnogo je situacija koje potiču suradnju i dogovaranje. Djeca se uče uvažavati prava i potrebe drugih. Razvijaju osjećaj odgovornosti i samokontrole. Postaju sigurnija i samostalnija.

Primjeri:

Penjanje na drvo trešnje. Veća, krupnija djeca pomažu popeti se manjoj, sitnijoj djeci. Kako bi olakšao penjanje onoj djeci kojoj je pomoć potrebna, Luka donosi plastičnu kantu, okreće je naopako i postavlja ispod drveta.

Hodanje po uskom betonskom zidiću. Prilikom susretanja, djeca se pažljivo mimoilaze, kako bi svatko mogao nesmetano proći.

Promatranje morskih rakova. Djeca se dogovaraju kako mogu pronaći mjesto gdje se rakovi skrivaju.

kutak za zdravi trenutak

Spoznavanje se odvija kroz različito iskustveno doživljavanje prirodnog okruženja

Što potičemo?

- sposobnost procjene situacije i preuzimanje rizika
- uočavanje alternativnih rješenja
- načine pristupanja problemskim situacijama uz samostalno rješavanje ili suradnju s drugima
- razvijanje osjećaja odgovornosti za sebe i druge
- razvijanje samopouzdanja i samopoštovanja, djeca istovremeno imaju osjećaj izazova i uspješnosti
- odgovorno ponašanje prema prirodi i živim bićima.

Spoznajni razvoj

Spoznavanje se odvija kroz doživljavanje okruženja (u našem primjeru, prirodnog), kroz različita iskustva i kroz razumijevanje tih iskustava. Djeca postaju svjesna prostora, predmeta i prirodnih događaja oko sebe, učeći svim svojim osjetilima.

Primjeri:

Drvo trešnje i masline. Promatramo kako bismo uočili: godišnja doba, plod, mirise, okuse boje, korisnost od proizvoda: sok, džem, ulje.

Dok se penjemo, razlikujemo visoko, nisko, tanko, debelo, hrapavo, glatko. U jesen lišće pada nošeno vjetrom.

Anton: 'Kad oluja puše, onda drveće i lišće pleše.'

O: 'Što još puše kao vjetar?'

Luka: 'Ono što se grije pa se vrti ova-

ko (pokazuje rukama), pa se uključi u struju.'

Livada i park. Pomoću povećala promatramo kukce (mrave, gliste, pauka, paukovu mrežu).

O: 'Kako glista hoda, a nema noge?'

Laren: 'Tako da se može udebljati i da onda puza (puže).'

More i plaža. Uočavamo promjene: plima, oseka, valovi, mirisi, okus mora, glasanje galebova, život u moru (morski krastavac, ribe, morski rak). Skupljamo školjke i neobično kamenje s rupicama.

Ubacujemo kamenčiće kroz veću rupu u stijeni. Oslušujemo zvuk dok se kamenčić kotrlja. Jakov izjavljuje da je to 'tobogan za kamene'. Slušamo i druge zvukove i šumove. Ograđujemo cvjetnu gredicu kamenjem sa plaže. Stavljamo u vrećice onoliko koliko možemo nositi. Razlikujemo teško, lagano, veliko, malo, puno, prazno, radimo niz. U likovnom centru koristimo mnoštvo materijala skupljenog na plaži.

Što potičemo?

- smisljeno učenje
- povezivanje već stečenog znanja s novim iskustvom
- učenje na osnovi iskustva i vlastitih sposobnosti
- ljubav prema prirodi i očuvanje iste
- kreativnost na govornom, likovnom, glazbenom području.

Tjelesni razvoj

Prirodno okruženje pruža mogućnost trčanja, skakanja, hodanja po suženoj površini, preskakivanja – ukratko, potiče tjelesni razvoj. Fine motoričke vještine također se razvijaju. Djeca su svjesna svojih tijela, kako funkcioniraju te što su sposobna učiniti u različitim situacijama.

Primjeri:

Hodanje po uskom betonskom zidiću.

Skakanje sa zidića.

Valjanje po lišću.

Hodanje po plićaku.

Trčanje s vrećicom punom kamenja.

Hodanje po stijenama i prelaženje s jedne na drugu.

Pr. 1. Petar nosi kanticu s vodom i nekoliko puta bezuspješno pokušava prijeći. Na kraju baci kanticu, legne i

puzeći savlada prepreku te prijeđe na drugu stijenu.

Pr. 2. Matea isti problem pokušava riješiti tako što desnom nogom mjeri razdaljinu između dvije stijene, mjeri dužinu koraka, ali na kraju odustaje.

Što potičemo?

- svjesnost o svom tijelu – što može, što ne može
- sposobnost procjene vlastite sigurnosti
- kontrolu vlastitih pokreta
- učenje na osnovu iskustva i vlastitih sposobnosti
- sposobnost uočavanja alternativnih rješenja
- koncentraciju i osjećaj za ravnotežu
- snalaženje u prostoru.

Zaključak

Mnogo je situacija, prigoda i mjesta u vrtiću i oko njega koja mogu biti izazov, mogućnost za učenje i poticaj za istraživanje prilika za razvoj zdravih stilova života. Tu svakako spada i prirodno okruženje vrtića. Prirodna je potreba djeteta da istražuje i da tako stječe nova iskustva i znanja o svemu što ga okružuje. Kroz interakciju s prirodom djeca stupaju i u međusobnu interakciju te tako razvijaju osjećaj odgovornosti za sebe i druge, uče uvažavati prava i potrebe drugih. Ujedno se uče čuvati prirodu i odgovorno se odnositi prema njoj, kao i prema svim živim bićima.

Literatura

1. Goldberg, S. (2003.): *Razvojne igre za predškolsko dijete*, Ostvarenje, Lekenik
2. Kirsten, A. i dr. (2004.): *Kurikulum za vrtićerazvojno primjereni program za djecu od 3 do 6 godina*, Pučko otvoreno učilište Korak po korak, Zagreb
3. Maleš, D. i suradnici (2011.): *Nove paradigme ranog odgoja*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
4. Miljak, A. (2009.): *Življenje djece u vrtiću*, SM Naklada, Zagreb
5. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, Ministarstvo znanosti, obrazovanja, i športa RH, Zagreb
6. Slunjski, E. i suradnici (2015.): *Izvan okvira*, Element, Zagreb
7. Slunjski, E. (2013.): *Kako djetetu pomoći da (p)ostane samostalno i odgovorno*, Element, Zagreb
8. Tankersley, D. Brajković, S. i suradnice (2012.): *Teorija u praksi*, Pučko otvoreno učilište Korak po korak, Zagreb